

Hakikaten hakikat

YAĞMUR TUNALI

Hakikaten hakikat

A. Yağmur Tunalı

Savunma Sanayii'nde *yüzde yetmiş, yüzde seksen* kendine yeter hale geldiğimizi yıllardır duyuyorum. Bu oranı kim, nasıl veriyor, sordum-soruşturdum, net bir cevap vereni bulamadım. Bir Allah'ın kulu çıkıp da bu sözün dökümünü, raporunu-değerlendirmesini gördüm demedi. Hâlbuki ne durumda olduğumuz, kime ne sattığımız, kimden ne aldığımız biliniyordu.

Düşünün, yaptıklarımız arasında uçak yok, tank yok, helikopter yok. Uçakların kullandığı çoğu mühimmat yok. Kullandığımız silahların çoğu da, başka mühimmat da yok. Evet, *Aselsan* 50 yılda bir yere geldi. *Roketsan*, *Havelsan* ve *Makine Kimya* da bazı ilerlemeler kaydetti. Özel sektörümüz de bu sanayi dalında tecrübe kazandı. Bunlar doğru ve göğüs kabartacak işler. Ancak, Türkiye, hala büyük ölçüde dışa bağlı ve bağımlı. Bir pilot general arkadaşşıma sordum: "*Üç ay yedek parça ve mühimmat gelmese uçaklarımızı uçuramayız*" dedi. Birçok ülke için de durum bundan farklı değildir. O halde nasıl oluyor da savunma sanayiimiz yüzde yetmiş-seksen ihtiyacımızı karşılıyor der ve kendimizi aldatabiliriz?

Hakikaten oran bu mu?

Bir devlet ve dünya bilmezlik hali daha var ki içler acısı. Hiçbir devlet sanayi ve sair alanlarda, özellikle savunma alanında yapacaklarını-yapmaya başladıklarını açıktan konuşmaz. Çin dünyayı çepeçevre çevirdiği halde temkinli davranıyor ve hala *ben şunu yapıyorum* demiyor. İran'ın yaptığı füzeyi yaptığında görüyoruz. Nükleer krizinde nasıl davrandıklarını yıllardır biliyoruz. Konuşulmayacak ve sessizce yapılacak işler olduğu halde konuşuyor ve kendi ayağına kendimiz bukağı bağlıyoruz.

Devlet geleneğinin ana ilkeleri güç dengesine göre işler. O ölçüyle şekillenen hedefin dağıldığı bir dönemden geçiyoruz. Devleti yönetenler konuşmayacak ama durumu net görecekler. Konuşurlarsa da yanlış bir algı oluşturmaktan çekinecekler. Bir zaman gelir ve doğru söylemedikleri ortaya çıkarsa faturası güvensizlik olarak bize döner. Güven kaybının, daha geniş bir ifadelendirmeye hakikat kaybının telafisi zor ve ağırdır. Şimdi o durumdayız.

Bir kere biz henüz savunma sanayii mamulleri için, uçak için, tank için, helikopter için, iha ve sihalar için motor yapamadık. Dışardan almak zorundayız. İyi yönetemediğimiz ilişkiler dolayısıyla kimse bize motor vermiyor. Eskiden alıyorduk. Şimdi, helikopterimize, tankımıza motor bulamıyoruz. Bir sene sonra uçuracağımız savaş uçağı için de henüz motor bulamadık. Bunlar zaman zaman ekranlarda, gazetelerde konuşuluyor. *Hakikat kaybı* derken bunları yazmak benim için de bir memleket borcuydu, yazıyorum.

"Uçuyoruz"

Savunma Sanayii'nde dünya devi haline gelişimiz doğru olsa kimin göğsünü kabartmaz. Savunma Sanayiini kuran ve sekiz yıl başında bulunan, **Vahit Erdem** Bey'le sıkça beraber oluyoruz. Ona soruyorum. "*Keşke öyle olsa...*" diyerek başlıyor. "*Hatıra kitabımı yayına sen hazırladın. Bugün yürüyen projelerin hepsini bizim başlattığımızı biliyorsun. Bazılarında iyileşme var. Bazıları durdu.*" diyor. **Vahit Bey**'in ve beraber çalıştığı bürokratların dediklerinden çıkardığım sonucu da defalarca sordum, konuştuk, doğrulattım. Anladığıma göre onlara sorduğum soru önemlidir: "*Sizin başlattığınız hamleler aynı hızla gitse, Türkiye'de savunma sanayii ne hale gelirdi?*"

Bu sorunun cevabı bugünü yaşayanlara dizlerini dövürecek kadar büyük ve kaçırılmış fırsatları

gösterir. O halde ne oldu da böyle oldu? Buradaki büyük yanlışımız şu: Bazı elemanları, özellikle motor ve aksamını aldığımız ülkelerle iyi ilişkileri götüremedik. Bu bize çoğa mal oluyor. Evet, son dönemde *Bayraktarlar* önemli bir iş yapıyor. Babasının eserini parlatan **Selçuk Bayraktar** işi iyi götürüyor. Tamam da daha onlarca alan var ki orada zayıf da değil, yokuz. Üstelik motor stoku bitse **Bayraktar** da duracak.

Yeri geldi, önemli bir hususu da hatırlatayım: **Özdemir Bayraktar** on yıl kadar önce bu işten vazgeçtiğinde onu savunma sanayiine döndüren de **Vahit Erdem**'dir. Hatıra [kitabı](#)nda bu husus da var. **Özdemir Bey** merhum da galiba kitabı gördü.

Başka bir karartma

Tusaş'ın yaptığı *Anka* ve *Aksungur*'lar *Bayraktarlar*ın yaptıklarına göre daha gelişmiş, daha uzun menzilli *iha* ve *sihalar*. Bunu hiç duyuyor musunuz? 1983'te F-16'ları montajladığımız, 40 yıldır uçak yapma hedefine giden bu büyük kurumun durumunu konuşan var mı? Devletin siparişleri, bu dev devlet kurumuna değil de özel sektöre yöneltildiği için motor stoku yapılmamış ve şimdi istense de çokça iha-siha yapacak durumda değiller. İyi ki *Bayraktar*'ın motor stoku var. Ukrayna ile ortak motor üretme projemiz, savaş sebebiyle askıda. Bunlar ve daha birçok husus konuşulmayan hakikatler.

Geriye gittiğimiz ve kaybettiğimiz yerler de az değil. Birisi en çok can yakarı sayılsa yeridir. 25 yıldır F-35 projesinin ortağı ve 2000 parçasını yapan bir Türkiye idik. Uçak sanayiinde, en ileri teknolojiyi edinen ülkeler arasına girecektik, devletler liginde yer alacaktık. Bizi ne yapıp edip çıkardılar. Bu durumu önleyemedik. Ne hatalar ettik de bize bu hainane işi yapabildiler? Soruyor ve sorguluyor muyuz? Ne uçakları alabiliyoruz, ne peşin yatırdığımız paramızı. 40 yıl önce *Tusaş*'da ürettiğimiz F-16'ların yenilerine razı olduk. Onu vermek için de alçaltıcı söz ve tavırlarla süreyi uzatıyor, kapıda bekletiyorlar.

“Ara ki bulasın!”

Saydığım eksikler savunma sanayii içinde yüzde kaç eder, bilen varsa öğrenmek isterim. Saymadıklarımla beraber tam bir dökümü erbabı biliyordur. *Bu memleket hakikatini kaybetti* derken, gücü ele geçirenlerin her alanda bizdeki saflığı ve -kabul edelim ki- insan ve toplum arızalarını kullanarak kurguladıkları algıya mahkûmiyetin yıkımını da kastediyorum. Örnek çok. Mesela, sade vatandaş bırakın, okumuşların tamamına yakını bu savunma sanayii propagandasına inandırıldı. Olacak iş mi?

Bu morale ihtiyacımız vardı desek de durum değişmez. Hükümetler moral vermek için bir doğruyu öne çıkarabilirler. Ama böyle her alanda yalanı-yanlış, abartmayı göremezsiniz. İngiltere'de kısa zamanda kaç bakan-başbakan değiştiğine bakanlar ne demek istediğimi anlarlar. Adamlar, resmî bir duyuruyu özel hesabından gönderen bakanı bile kabul edemiyorlar. Kendisi de yanlış yaptım diyerek özür diledi ve istifa etti. Benim ülkemde bu ahlâkı ara ki bulasın!